

ILLYÉS GYULA VERSEI

ALKONYI ÚT

Nem volt ló, csak lengő sörény.
Nem volt cél már, csak vágatás.
Nem volt szerelem, csak „szeretlek!”
Szív se, csak dobogás, —
dadogás, kapkodás! Hiszen
jövő se már, csak elmúlás.

POESIS HUNGARICA

Vén bátyjuk lettem, megérhettem,
kiket kisöccsükként követtem;
követtem volna, tellett rá hit,
bár Olmützig, bár Segesvárig!

Apjuk, nagyapjuk, dédjük lettem,
kiknek a térdein ügettem;
kik adnak mindmáig tanácsot
óvni a szétomló családot.

Állnak az idő útján. Szobrok?
Visszaszólnak, ha odaszólok.
Mutatják, jó hidmérleg-örök,
mit ér, ki elhalad előttök.

Fura, át- s átváltó rokonság,
fűz évre év messzebbre hozzád.
Tágul időm hét határon túl.
Nehéz szívem vénülve újul.

Piros csizmák nyomán a hóban
térek haza, hol sose voltam
föllelni — meóti zöld réten? —
az öröklétem?!

HATALMAS, NAGY KORSZAK... S A KÖLTŐK

1

Hatalmas nagy korszakban éltem;
azon mérve, hány zeuszi magas
polcra jutott — koronával fejében —
kontár cézár, néró-ripacs;

azon mérve, mily dzsingiszkáni
távlatra lobogtak ledőlt
országok s jajongtak leölt
népek és mily szahara-tág volt
rájuk a csönd;

azon mérve, milyen parányi
lett ereje
annak, ki szólni mert

s mily varázs-gyorsan lobbant köddé serege,
ha — szava foglya — megadta a jelt,
ahogy elvárták tőle, hogy *kiállni!*

Aránytalanság —: düh és gúny nevelt.

2

Meg-megszikrázott a szűz levegőég.

Láthatatlanul, mint angyalcsapat
— gazdátlan szinte, *mint később közölték* —
szálldosott benne, tette teendőjét
hadüzenet, mustárgáz, hullaszag

s a RENDELET

— ingatag
falainkon a rettegett

AVIS! BEFEHL!

a rengeteg
— *de ki is írta fel?* —
bonyolult mondatú Mene-tekél —:

a rátapadt
szemektől kaptak létet: szárnyakat
és karmokat és csőröket, hogy ragadozzanak.

Labirint-rejtette Dögök
itt köztünk, férfiak között
faltak eleven szüzet s gyermeket.

Csupán mivel az elme engedett
s kiszálltak *mind* az istenek és szellemek,
azok is, kik még ördögök.

S Arion — néma lett.

Akár a fagy-lepte szivek.

A visszhangtalanok, köröttünk.

3

Tántorogtunk. Így nevelődtünk
ég felé, költők. Mint fenyőfa-szál?
Mint a hinár.

Lengtünk. S minél föntebb,
annál ijeszteőbben: iszonytatón.
Mint más bitón.

Hatalmát időknek s erőknak
így mértük, helyt állva, ahogy
megszavaztatott.

Ki által, ha nem általatok?

M A R O K

Minden gyökér
végül
ököl.
Amíg egy ize él,
nem enged jogaiból,
küzd markosan a fa.

A szél
szitkaira
ott válaszol.

A D Y E S T É J E

Mikor a költő haldokolt már,
a Partiumra düllesztve szemét,
hőkölten le-lehunyva,
hogy aztán igazán ott iszonyúlja,
nagy pillái mögött, miképp
szárazódik ki látomása
gubancából még valóbbra a Kép:
Hát népét Hadúr is szétszórja —

Mikor a költő haldokolt már
s meglátta láztól-fázva,
mint ugrik megannyi filmkocka
káosza egy esemény-láncba,
(hogy a bitang is azt kiáltsa,
mit harsogott ő annyiszorta,
üdvként várva a cáfolásra) —:
Hát népét Hadúr is szétszórja —

Mikor a költő haldokolt már
s láthatta, félkönyéken, ablakából,
miként is tellnek az Idők be:
(mint rendeződik jóslatának
pokol-látó forgató-könyve
afféle heti hiradóvá, hol
ezerfelé hajszolva szét
barmát, szekerét menti már csak
s dühödten egymást üti már a Nép) —:

mikor a költő haldokolt már
s a düh s a mámor
fajzásából fogant Igék
fény-ujszágbetükként, megannyi
gyehenna-származék, az ég
szent homlokán kezdtek rohanni,
mint bibliai éjszakából
s állt a Jelentés, a láng-rötta:
Hát népét Hadúr is szétszórta —

és mint a csorda
ország futott lám
s épp egy új, egy szép Egész
álmából (visszatérhetés
záloga nélkül) amerre hordta
rég nem a feje, csak a lába,
(mert nem készült se Könyv, se Láda)
amikor mindezt látva látta,
a habból torz fejét kidobva,
átkait, mondják, vissza rágva,
ráhagyatkozva örjögő Urára
s végleg bedőlt, mint jó ágyba, az árba
a költő, békét várva dült szemére —

Vettettünk akkor mi a szörnyű Képbe.

Forgunk egy látomásba zárva.
Azóta
rég istentelenül csatázván.

Miképp jósolta? Vagy miképp remélte?

Próbára próba.
A Rendelés e paranoid vásznán.

Á R V Á K

Két sudár süldő gimnazista lány térdenfelüli szoknyában, de szörmés félbundában: — van szívszorítóbb kép annál, mint ahogy ők egymáshoz szorulva szedik a még hústalan-vékony lábukat egy sárbogárdi ős lombhullásain át a jövődőbe? Ki védi meg ott őket? A nép, amely iránt madárfészek-szívükben bizalom melegül, évről évre azzal hidegül irántuk, hogy fogy. Közel az idő, amidőn körben a táj felére ürül, aztán negyedére, a statisztika vastörvényű jóslata szerint. Állítsam meg a kis bizakodókat? Közel az idő, amidőn özvegyen, gyermektelenül egy nem is különösen nagy tojánhéjban teljesen magukban vándorolnak majd egy sorsára teljesült igazi pusztán, helyben is messzebb, mint a Sziklás Hegység hó-fennsíkjai.